

מ"ב (אות מן) בהר"ב ד"ה בש"א וכו' כדי שלא יקבלו המשקים שאחורי הכל' עין הו"מ ע"ב מ"ז הדנינה :

תוס' אנשי שם
אחור כו'. ולא ע"י מוזגין בלבד ואח"כ נוטלין ושותין דאיכא אחרי חיבה למיחש כשיטול לשמות אחר הטעם יעמא במשקא שבדיו. ולפ"י יין שלמי המזון דהוה כ"ז היינו ששותין לפני הטעם. ומיטו לאדק לישנא בנמ' דשעמא דב"ה חיבב לנטילא סעודה. ו"ל מוזגין בלבד ואח"כ נוטלין ושותין דמיהה בלבד כגון חוץ מן הטעם לא הוה הסקן בין טעילה לנטילה וכן קמ"ל מרבותא שפ"י משמיט ככוס של קידוש ז"ל דוקא מיהנה בלבד הוה הסקן אכל קידוש דנתיב כשקדוש על הכו ע"כ לית' ליעול קודם הקידוש כדל' בנמ"י ע"פ. ועוד ז"ל דלחילו לך לישנא דעומאה ו"ל מוזגין בלבד דליכא למיחש שיטול הכוס בדיו קודם ניגוב אל"כ הוה כ"ז למוזג. לנתיב מוזגין תחלה ואח"כ נוטלין והכוס עומד דכתיב עד שיגב ידו הטיב (לחמ"י) ת"ש ד"ה גובלין כו' דלעממיהו דב"ש כו' דברי ז"ה נשות בלבד דמותר למוזג את הכוס ואח"כ יטול את הידים ומתירין ג"כ כהנך. דהא דברייהם הם בדוקא שצריך למוזג הכוס תחלה ולא בהפך כמו שפ"י רי"ב. ומותרין לומר הטעם משום דמותר להשתמש בכוס שאחוריו טמאין. (מי מ) שם ד"ה מוזגין כו' לנגב יפה. ועי' בהר"ב שכתב ואח"כ פתחיה שיש משקא הנשיל עומד על הידים אין חרות משקן עליו אלא חרות אובל ע"כ. מתוך דברים אלו נראה שצריך לחבול דבר שנתבטל במשקן בגון פירות המנובלים בדבש בלא נט"ו ולא חשבי' ליה דבר שטעמו במשקא כיון דכ"ר ר"ש דחבשיל א"ל חרות משקא ובכ"ז דמותר לא משמע הכי. ו"פ. (ע"פ) :

ולמר נטלת בלא יו"ד. ועוד דהכי חיבב בנמ"ה פרק כל הבשר דף קו אהקין רב יעקב מנהר פקוד נטולא (של זכוכית) בת רביעא. אהקין רב אשי בהולל טוא (של הרים) בת רביעא ואי חיבב דמשום הכלי בלבד דאהקין הכי מוזג חיות לתקן בלישנא דרב יעקב ולא בלישנא דמיקוט של רב אשי וכל שכן דבתראה הוא: גובלין לידים. מ"ש הר"ב ויחזרו המשקים ויטמאו אחורי הכוס. חזיל לשיטתיה דסוף זב"ס. אבל להרמב"ם דהתם אין משקן מטמאין כלים אלא שנטמאו בלב הטעמה כמ"ש שם ובחזירו פרק ז' מהלכות אבות הטומאות. וכתב הב"מ בשם הר"י קורקוס דהא דלא פליגי בית הלל אצ"ה שמאי מהאי טעמא דלעממיהו דב"ש קאמרי דלפילו יהיה הדיו כן חיבב טעמא להקדים מוגת הכוס ע"כ. ואע"ג דמ"ח דבר הוא כמ"ש הר"ב במשנה ד' פ"ק דשבת ז"ל דגזירה שעמדו לנטין לא היה אלא לנטמא מאב הטומאה ודוק שם בגמרא. ואוגו שכתב הר"ב פי' רש"י שפתו הכפולה לנד חוץ הראוי להשמיט ועיין במשנה ג' פרק י"א דכלים: ואחר כך מוזגין את הכוס. ומשום דהלכה כבית הלל וברכת כוס קודם לנטילה ידים הלכך שונה לעיל תחלה ברכת היום והיין ואח"כ נט"ו. [ופירוש מוזגים כדכתיב במ"ב פרק בתרא דפסחים]: מוזגין את הכוס. כתב הר"ב דכברי אין אסור להשתמש בכלי שאחוריו טמאות. דנטילות לא שכיחי. גמרא. ומ"ש הר"ב כל כך מה שאין כן כשיטול ידיו ויחבול מיד דמדקדק לנגבם יפה

ואחר כך מוזגין את הכוס. שאם אחרי לומר מוזגין את הכוס תחלה גזרה שמה יטמאו משקים שנטלו בלחורי הכוס מחמת הידים שהידיים קודם לנטילה חרות שני לטומאה יש להן ומטמאים את המשקים להיות תחלה ויחזרו המשקים ויטמאו את לחורי הכוס שהמשקים שנטמאו מטמאים כלים מדרבנן אלא שהקילו בטומאה זו שכלי שנטמאו אחוריו במשקים טמאים לא נטמאו חובו ולא ידיו ולא אוגו וכברי בית שמאי אסור להשתמש בכוס שאחוריו טמאות אע"פ שלא נטמא חובו גזרה שמה יתחו נטילות מחובו על אחורי הכוס ויקבלו המשקין טומאה מחמת אחוריו ויטמאו את הידים וכיון דאסור להשתמש בכלי שאחוריו טמאות טטלין לידים תחלה ואח"כ מוזגין את הכוס כ"ד שלא יקבלו המשקים שאחורי הכלי טומאה מחמת ידים וגמלא אחורי הכלי טמאים מחמת ארון משקים ומשתמש בו באיסור ובית הלל כברי אין אסור להשתמש בכלי שאחוריו טמאות הלכך מוזגים את הכוס תחלה ושותים אחריו ואח"כ נוטלין לידים שאם אחרי לומר טטלין לידים תחלה ואח"כ מוזגים את הכוס גזירה שמה יהיו אחורי הכוס טמאי' שמוצי' להשתמש בכלי שאחוריו טמאים ולא יהיו ידיו גבובות יפה ויטמאו אחורי הכלי המשקין שבדיו ואותן משקין שנטעו תחלה יחזרו ויטמאו את הידים וגמלא

ולא יהיו ידיו גבובות יפה. דבשתייה אין אדם מדקדק לנגב ידיו כדלמרינן סוטה (דף ד') האוכל בלא גבוב ידים וכו'. תוספות:

מלאכת שלמה
אחורי הכוס. אמר המלקט כן פי' ג"כ בסוף פ' בתרא דזב"ס ולא כן פי' בפ"ק דשבת וממ"ש בס"פ בתרא דזב"ס ועי' בהקדמת הרמב"ם ז"ל לסדר סעודות ובתום חגיגה דף י"ח: עוד שם ובברי ז"ש אסור להשתמש בכוס שאחוריו טמאים. אמר המלקט ולמאי דחיישי ז"ה מחמת אחוריו לאו משא שאם דהא אסור להשתמש בו וז"ל סברי מותר להשתמש בו הלכך לחששא דיקן חיבב למיחש אבל לחששא דידעו ליכא למיחש דלא אכפסן לא חש יטמאו אחוריו דהא מותר להשתמש בו. ועוד לומר בנמ"י טעם לז"ה דמ"ה מוזגין את הכוס תחלה דנתיב חיבב לנטילה סעודה ואם אחרי לומר שיטול ידיו ויקדש

נראה הכרח טוב למ"ש החו"מ: ואח"כ מוזגין את הכוס. מאי כוס כוס של קידוש היום. ובפ"י הר"ש שירילי' ז"ל מלאכי כתוב נוטלין לידים ואח"כ מוזגין את הכוס בזמן הבא לפני המזון מיירי כדלמרי' בפ' כ"ד מנכרין דף מ"א הסבו והביאו להם מים אע"פ שכל אר"ה כב"ל נטל ידו ח' חודר ונטל שתי ידיו ב"ל להם יין ח' מנכר ע"י כולם. א"כ בשבת ויו"ט דמביאין יין לפני המזון וקאמר בש"א נוטלין לידים ואח"כ שותין אותו הכוס ואוכלין סעודתן בהייה נטילה. וזכ"ה מוזגין את הכוס ושותין אותו ואח"כ נוטלין לידים. ע"כ. ורובו מפ"י רש"י ז"ל בנמ"י בפ"י רע"ז ו"ל. ויחזרו המשקים ויטמאו

יבין תפארת ישראל בועז

פ"ח (א) אב"י ובאחת מדרשות אמרתי ח"ל דבר נאה ומתקבל בעינין או הפלוגתא של ז"ש וכו'. ותאמר אותו במוזג' האמל. דהיינו בעה"ב אחד ובסדר גדול רובה לעשות נסיעה למרחוק ועומד בעלות הסהר להכין לדרכו פעמיו צעוד המסרת שלו המוליך העגלה מאוקע בתרדמה. בודאי הבעה"ב החכם טיבו בראשו. לרעת שהחיות והספק לשתכר ע"י נסיעה רע המעשרים הבעה"ב עלמו משינה ואינם מניחים אותו לישן ולהשתולל אפי' רע אחד. אינם מנאליים בלב ומשק המסרת שלו. אסור ר' מעשה. שכל עבודת סרך הכסיעה היא עבודה שהיא זרה לו. ואינה מביאה לו שום ריוח. וע"כ על שמן ירו בללחת אויב מטח' בנמ"י. במעט שנת. מעט תטמות. מעט חיטוק ידים לשכב. ומספי זה כשילצה הבעה"ב שגם המסרת יודרו כמורה ויאסור העגלה בלי שהיו והתמהמהות יערים וישתדל להכין לו עד קודם שיקום מהמסרה דבר מאלו ומשקה כדאי כשיקום מיד יהיה יכול למלאות נפשו. ואפי' כשיקרא לו לעמוד ולחבול. לא יספה. כי הוא ימחר לתועלת עמו וגדולה לגימיה שמקרב' הרחוקים (כסנהדרין דף ק"ג ב'). והגמל הוא הגשמה והאוף. שהגשמה היא כבעה"ב. והאוף הוא במסרת שלו. וכשרוצה הגשמה לעשות נסיעה ולהשתלות עמה אל רום העגלה בהכנסת שבת. אזי השאר שבעיה מעבד והאוף בעוכרו. כי אין לו תועלת חומרי בהשתלות הרוחי. וע"כ שגורה להביא החומר הזה שיודרו ג"כ בהשתלות של ההשתלות הגשמה ויהיה לה לאחוריה ולכל הפחות לבלי לעבד עליה. אהמו רחביים לקשר את ההשתלות הזה עם אחיהו חמנו גופאי. כיון דקידוש. ועל קצוב זכר העינין הוה תשובת הפלוגתא שבין ז"ש וז"ה. שז"ש סוגרים שמזכירים תחלת קדושת היום שבה מזכר התכלית העיקרי של ההשתלות הגשמה ביום הקדוש הזה. ואח"כ כפה"ב שהוא מפלה שהיא ברכת הנאה הגשמה ג"כ להגוף. וב"ה חולקים ואמרים שמזכירים אדרבה תחלה כפה"ב. שהוא ככוס י"ש שנותנים תחלה להעבד המסרת להודרו באסירת העגלה ולעמוד לימין ארזויו הנפש. בשמו לדרך המסרת (ב) ורש"י כתב דמשה מיירי בכוס יין ששותים בכל יום קודם אכיל'. ולא זכיתו להכין דל"כ מה קאמר בש"ס (ז"ב ב') ד"ה ה"ק ז"ה. חיבב לנט"י סעודה. וק' מה זו תשובה הרי גם אז בעי' ב"ה חיבב לנט"י. ואח"כ ימוזג הכוס לשתו. אע"כ דבכוס קידוש מיירי. דהרי אסור לנטעם כלום קודם הקידוש [אב"י ז"ל ב"ל דלרש"י ז"ל. כיון דקו"ל דדוקא יין שלמי המזון פותר את היין

והו דברכת יין הדין טפי מקידוש וק"ל כז"ה (א) (ד) ז"ל כהר"י דבכוס קידוש מיירי וכו' לז"ש דיעול ידיו להפת. וקודם ברכת המזון ימוזג הכוס לקידוש ויקדש ויטעם ואח"כ יבכך המזון דכל זה אינו הספק [כ"ה רע"א יב]. וס"ל דאסור להשתמש בכוס אפילו כשרך אחוריו טמאים וא"כ כשיגע בהכוס קודם נט"ו. הרי ידיו עריין טמאים. ותמא יהיה לתלויות ממימי הטעיה שמקודש שימנוהו. עריין בלחורי הכוס. ויטמאו הלחוחות מהידיים. וזכ"ה יטמאו הלחוחות בלחורי הכוס. ולהכי יטול ויטער ידיו קודם שיגע בכוס: (ה) דס"ל מותר להשתמש בכוס שאחוריו טמאים ולא חיישינן לנלוות. וא"כ אדרבה כשיטול ידיו קודם שימוזג יש לחוש שיטמאו ידיו קלה לחות עריין ממימי נטילה בשעה שיגע בכוס. דלף שאסור לאכול בלי ניגוב ידים [כ"ה דף ד' ז']. עכ"ל הרי בשבך רביעיית על דל כפ"א ח"כ ניגוב [כ"ה ק"ח] ואף לרש"ל שם דגם כפה"ב אסור משום מילום. עכ"ל יש לחוש ללחוח מוטעם שם דלחין בו מילום. ולחלוח הואו שנטמא מאחורי הכוס הטמאים. יחזרו ויטמאו הידים כשיגעו למוניה וא"כ יאכל בידים טמאות. להכי ימוזג הכוס ויקדש קודם נט"ו. ואז אין לחוש שיתטמאו לחלוח שבדיו מטומאת אחורי הכוס שיטמא בתוך הסעודה משום דלא בני בני כבר התגבזו ידיו לגמרי (ב). מיהו בשוהה כוס שלא בסעודה לכ"ע ח"כ נט"ו. דלף שיטמא הכוס ביד

וגמלא לכול צידים מואחזות : ג' מקנה ידיו בטפה . מנעילת מים ראשונים ומניחה על השלחן ומקנת בה ידיו תמיד מוזהמת התבטיל ולא ימנה על הכסה שהוא יושב בה גזירה שמה יהיה הכסה ראשון לטומאה והיה משקה טופח במפה מומת גנוב הידים ואותו משקה כשגוג ככסה נעשה ראשון לטעולם

המשקי') נטשות תחל' וחזר ומטמא את הידים כשזקנה בה תמיד בתוך הסעודה אבל בשלחן ליכא למגור הכי שאסור להשתמש בשלחן שהוא שני לטומאה ובית הלל סברי מותר להשתמש בשלחן שהוא שני לטומאה הלכך לא ימית המפה על השלחן שמה יטמאו ומטמאו את האוכלי' מחמת השלחן ויחזרו ויטמאו את האוכלי'

ואם ימיתה על הכסה אין לחוש כי אם שמה יטמאו ידיו מוטב שימארו ידים שאין להם עיקר מן התורה דאין נעילת ידים לחולין מן התורה ולא יטמאו אוכלים שיש להם עיקר מן התורה דראשון עושה שני בחולין מן התורה : ד' בית שמאי אומרים מכבדין את הבית . מקום שאלו עם מכבדים אותו משויגי אוכלים שנתפררו עליו והא"כ נטלים לידים מים אחרונים דפעמים שהשמש עם הארץ ומניח הפירותים שיש בהם כזית ואם אהה אומר נטלים לידים תחלה נמלא אהה משפד את האוכלים שמים אחרונים נתיים עליהם וגמאסים . ובית הלל סברי אסור להשתמש בשמש עם הארץ ושמש תלמיד חכם אינו מניח פירותים

(ג' ד"ד נעשים .

כך מכבדין . ופי' הר"ב והכי איתא בגמרא דפלוגתיהו אי מותר להשתמש בשמש עם הארץ . ולא נשנית בעדיות גבי מקולי ב"ש וחומרי בית הלל . דכי אהשל בבית המדרש לענין ג"י אחשיל ולא לענין שמש עם הארץ . וכה"ג מבינין לתרין ג"כ בסוף פרקין וכן על משנת פ"ב דלהלכות . וכה"ג

ג' ומניחה על השלחן . כתב הר"ב שמה יהיה הכסה ראשון לטומאה . דמותר להשתמש בו דאין ראשון מטמא למפה שהוא כלי ולא לאלה עגמו כדאיתא בגמ' ופירש רש"י דבידיו שיוכלו להטמאות (כדלחן בפרק ג' דידים) הוא נזהר מליגע בכסה . ונראה דמאוס הכי נקט

ג' ב"ש אומרים מקנה ידיו במפה : ומניחה על השלחן : ובה אומרים על הכסה ה' : ד' בית שמאי אומרים מכבדין את הבית : ואחר כך נוטלין לידים : ובית הלל אומרים נוטלין לידים ואח"כ מכבדין את הבית :

בית

ח"ג . מקנה ידיו . ד"ד . מקנה אדם ידיו . וכן מכבדין מ"ג . מקנה מ"ד . על הכסה כד"ל אף על הכסה ויהא פ"ט .

הר"ב ראשון אע"ג דשני נמי מטמא למשקין כדלקמן מכל מקום רבותא הוא לגבי הא דאף בראשון מזהר מליגע בידיו . אבל א"כ הטומאה נראה דאסור להשתמש בו מאוס דמטמא לאלה וכלים מן התורה לא נכפוך שיהיה נזהר מליגע . ומה שכתב הר"ב דלזית שמאי אסור להשתמש בשלחן שהוא שני מפרש בגמרא גזירה מאוס אוכלי תרומה וכו'

סברי אוכלי תרומה ורזין הן . אבל ראשון דעושה שני בחולין ככסמך לבית הלל נמי אסור . ומ"ש שמה יטמאו המשקין שבמפה ע"י מ"ש במשנה ו' פרק ד' דעדיות . ומ"ש הר"ב דאין ג"י לחולין מן התורה הכי איתא בגמרא . ומיהו לא לאפקי תרומה דתרומה נמי מ"י"ח דבר הוא ואף לקדם שלמה הוא דתקון כדאיתא בגמרא פרק קמח' דשבת (דף י"ז) אלא דהאכל באוכלי חולין עסקינן . וטעמא דתיקון נעילת ידים בחולין ואע"ג דידים שהן אינן אלא שניות אין עושין שלישי בחולין כדתנן פרק ב' דטהרות משנה ג' . נזרו נעילה לחולין משום סרך תרומה כדי שיהו רגילין אוכלי תרומה לנטול לידים כדאיתא בגמרא פרק ח' דחולין (דף ק"ו) : ד' נוטלין לידים ואחר

דף

עדיפא דאין נט' לחולין מה"ת וכתב רש"י ז"ל הא עדיפא לחוש שמה יארע מקרה שישתמשו בשלחן שהוא שני לטומאה ולא ימיתה ע"ג השלחן שלא תטמא את האוכלין מחמת המשקין שבה מלחוש שלא תטמא מחמת כסת ותחזור ותטמא את הידים עכ"ל נראה דה"פ הקושיא אמרו ב"ה לב"ש וכי תאמרו לי מה רחית שזכרת להחיר שנייתה על הכסה ואע"פ ש' תטמאו הידים ואסרת שנייתה על השלחן כדי לחוש שלא יטמאו אוכלין ולמה לא עשית להי"ך לנחור להחיר שנייתה על השלחן ואע"פ שיתטמאו אוכלין כדי לאסור שנייתה על הכסה כדי לחוש שלא יטמאו ידים . וזו קושיא של שעות שבשנייתה על השלחן אינו נמלט מוטמאת הידים . ור"ע ז"ל כתב במגלה דב"ש וז"ל אבל בשלחן ליכא למגור הכי שאסור להשתמש בשלחן שני . משמע דלמחן דסכר דמותר להשתמש בשלחן שני איכא למיגור משום ידים וזה ברור . לפיכך נלע"ל לומר דפי' הקושיא כך הוא אמרו ב"ה לב"ש וכי תאמרו לן לדיבור דסבריתו מותר להשתמש בשלחן שני דאיכא למיתם משום ידים ואוכלין מ"ש גבי אוכלין וכו' פי' דלא דאכרתין במלתיכו אלא גזרה שמה יטמאו משקין וכו' ויחזרו ויטמאו האוכלין והוא לכו לאדברי מ"י ידים ולמיגר שמה כו' ויטמאו ידים ואוכלין . ומשני אפי"ה הא עדיפא כלומר אע"ג דבדורא תרתייהו קא מיטמאין ידים : ואוכלין אפי"ה איסור שומאת אוכלין עדיפא ואין אסורא דעדיף פסי קא משמעתיך וה"ה אידך אלא דכיון דאין נט' לחולין מה"ת אין נמי לא דאכרתין ליה . ולחל"ה מצי אפי"ה דקאמרי ב"ה אלא ודאי כפי' . מנחה דילוגמא . עכ"ל ז"ל : ד' ב"ש אומרים מכבדין כו' . פי' רש"י מכבדין את הבית מקום שאלו עם הם

קודם ש'אכל לא הויה סמוך לסעודה : ג' ב"ש אומרים כו' . הכי מוכח

גמ' דגרס' ברישא בזה דמקנה וכן בפי' ה"ר יהונתן ז"ל אבל הרמב"ם ז"ל פ"י בזה דמכבדין ברישא וכן בירושלמי וכן מלא ה"ר יוסף ז"ל בכל ספרי כ"י וכ' וכו' שהטעם שסמכו את הנעילות זו בזו ע"כ . ורב אלפס והר"ש ז"ל השמיטו האי בזה דמקנה . ובגמ' בפי' רש"י ז"ל ואע"פ שידיו מקבלין טומאה להיות שניות מן הכסה אם היא ראשונה או שנייה לטומאה ונמלא שאוכל בלא נעילה הוא יזהר שלא יגעו ידיו בכסה ע"כ בשניו לשון להבנת הענין כפי' הנלע"ל וא"כ מ"ש בפי' ר"ע ז"ל שמה יהיה הכסה ראשון לטומאה לאו דוקא ראשון וכן בפי' הרמב"ם ז"ל הלשון תמוס וכו' ובש"א שמה תהיה הכסה טמאה ונטמאו המשקין אשר במפה וכו' ואע"ג דגם בשלחן נקט טמא סתם תמוס מוכרח הוא דמיירי בשלחן שני כדמוקי ל' בגמ' . אח"כ מלתי שגם ה"ר יוסף ז"ל הגיה בפי' ר"ע ז"ל שני . ובידיו' מוקי לה בשלחן של שני ושל פרקים שאינו מקבל טומאה ועי' במ"ש בעדיות פ"ד ס' י' . ומלתי שכתב ה"ר יוסף דילוגמאנו ז"ל וז"ל טעמא דב"ה דאמרי על הכסה משום דאם ימיתה על השלחן יטמאו ידים ואוכלין ידים כשמקנה בה ואוכלין שעל בשלחן ואם ימיתה על הכסה לא יטמאו אלא ידים הלכך אמרי ב"ה על הכסה דמוסב שיתטמאו ידים בלבד ולא שיתטמאו ידים ואוכלין . ואע"פ שדברי הר"ע ז"ל הם פשוט דברי הגמ' לכאורה והטעם שכתבתי אינו לא הוזכר בגמ' אפי"ה ז"ל להכריח דכדרי מן הגמ' דגרסי' תמוס הכי קאמרי להו ב"ה לב"ש וכי חומר מ"ש גבי אוכלין דחיישינן ומ"ש גבי ידים דלא חיישי' אפי"ה הא

השני

י כ י נ

ב ו ע ז תפארת ישראל

מנהגות שבתוריו . לא נעמא תוך הכוס : ו' זוערוויטע . מנע"י ראשונים : ז' שמכינה לקנח א"ע בעבודתו . וס"ל אסור להשתמש בשלחן טמא . אפי' שני לטומאה מגזירת אוכלי תרומה . שטמא ע"י שני וא"כ שיתטמא המים שבמפה . משא"כ כשימיתה על כסה טמא . תטמא כסה למי הינוב שבמפה . ויחזרו ויטמאו לידים : ח' ס"ל ל"ג מלאכול בשלחן טמא . דאוכלי תרומה ורזין הן . להכי עדיף פסי לנתיבו בכסה . דטומאת ידים אין עקרו מד"ת ממה שניחו בשלחן . שיק"ט מהשולחן ויחזרו ויטמאו לפת שזלזו : ט' אחר סעודה : י' מ"י אחרונים . דס"ל מותר להשתמש בשמש עם הארץ . וכשיראה חבר כזית שפול מנבירו מיד . וזה אחד מו' מקומות דהלכה כב"ש (כאם' סוה' ר"ג א') והא דלא נמנה בעדיות (פ"ה מ"א) תי' רמיו"ע . דכד אחשיל ביה מדרשא לענין נע"י אחשיל . ור"ל דאין כאן קולא או חומרא . ואדרבה ב"ה מקילו טפי דראשון לנטול ידים אף קודם כיבוד הבית . ולא לענין שמש עם הארץ . וזה כענין תי' הש"ס חולין [ל"ב] : (ט"ז)

ד' ב"ש אומרים מכבדין כו' . פי' מ"י מהלכות ברכות ה"י"א פ"ה ס"ב כ"ו ט"ו ע"ג ע"ס ס"ח ק"מ פ"ט ע"ג

ראשון לציון [ב"ד] בית שמאי אומרים מכבדין כו' . מלחטתין ה"ס אומר התנא . אלא כשכיל לשון פורעניות הוא לפיכך שאין מכבדין . ערוך : [תי"ט ד"ה] נוטלין לידים כו' וכו' משקין כו' . וכן אפי' ביומא פ' וכו' נחמיה ל"ח :

חידושי מהר"ח פרק ה' מ"ג [תי"ט ר"ה] ומניחה על השלחן . כתב הר"ב כו' אבל אם הפוטמה נראה דאסור להשתמש בו כו' עכ"ל . סבירי לישן הר"ב ה"ט ט"ט ט"ט דהא סדלא נקט הרע"ב רבותא יותר הדרי' שהבטת ה"ח אפי' הפוטמה אבל זו היא אפי' דהא אפילו ב"ה דהא דאני הושיב שמה יטמאו ידיו הייט משום שהוא ספק דשפא יהיה הפטת נגובה ולא הפטא כלל שפ"ה לא חששו אבל כשיהא הכסת אב הפוטמה או אפילו תהיה הפטת נגובה אפי' נעשית ראשון מן התורה כמו שפסקתה הגמ' ולפמאה כסת לפתע ע"ש ירמיה בוראי לידים דראשון ספספא ידים כמו שכתב הוא בעצמו כאן משם רש"י וגם

ח ובה"א מברך . מה"ט
שם הלכה זו שיהיה שם שמת
קודם שיעורו ב' עונין אמן .
מה"ט שם ה"א ה"א ח"ב כ"ו
מה"ט שם ש"ס מ"ט כ"ו

תוספות חדשים
[בר"ב ר"ה] מברך על הין
ט' . טענה כוס ע"ל . ולענין
הלכה הניח נש"ע כ"ו קפ"ג
דמות שנות כוס ולא הכריע
ורש"ל פוסק ככ"ס :

תוספות רע"ק
פ"ח [ב"ב] בחי"ט ד"ה
מברך על הין אם ירצה
קשה לי דלמני בעיניה
נבי קילי ב"ש חופשי ב' ה'
והרשב"א בתשובת ב' ה'
ש"ב בחב ל"פיש דל"ש
צריך לברך על הין מקדם
דס"ל ואכלת זו אכילה
ושבעת זו שתייה והרי
וברכת מ"ש צריך לברך
על הין תחילה כדי שיברך
בשניה שבע . ול"פ א"ל
הא דאמרי ב"ה מברך
על הין היינו אם ירצה
וע"ל דברי ב"ש ה"ב
חומרא דצריך לברך תחלה
על הין . ובי"ח בפירוק
פ"ד ד"ה נוטלי וכו' ל"ב
דכי אחשל בביה"ט כהנן
ג"ה א"ש . ובה"ז צ"ל ב"כ
בה"ק פירוק ע"כ טבואר
הדוקשה לה"י מקשייתנה
אבל לא ידעתי כמה הדנה
לו דלענין טה איהשל אם
לא כדברינו . ע"ד י"ג
דנא דעירות ס"ל כ"ך
תנא דמ"ה רלעיל דגס
ל"ב ב"ה' שנתן כוס :

תוס' אגושי שם
לפני דרוקא להבדלה מהי"ח
דמ"ה לברך ולהיות ככ"ס
וכ"ל . (ט"ז) : **ח** בר"ב
ד"ה **מברך ט' שאין**
בכמ"ו ט' . והא דל"ס
עגמלא ח"ב טענה טענה
כוס י"ל להבדלה דב"ה
דל"ע"ג דלא ב"ה לו יין כ"א
לאחר המזון ולא שנה כלל
בין המזון א"ש מברך על
המזון וא"כ על הין וא"כ
לא מעכב לבהמ"ז : ה"י"ח
ד"ה **מברך על הין ט'**
מלאעריך ב"ס מזון והבדלה
כו' . נמשך אחר ל' ה"ה א"ל
לפניו כמ"ה לא רמי ע"ה
אלא מבנייתא ע"ס וע'
בגמלתא : בשנה עונין
אמן . ט' חייב לטעם אמן .
כ"כ בר"ב פ"א ו"כ נש"ע .
והא דנא נהוג עגמלא נענית
אחר המנך כשמוכר כ"ס
ג"ה ונ"ס . ודבר זה חודש
הר"ש ז"ל וע' ב"ה קפ"ד .
והנה הרב הסתיר מהר"ם
הענין שמהנה הר"ש ז"ל
המנך הוא דרוקא נענית ז"ל
וב"ה אחר ברכה שאין הטענה
חייב א"ל הכל כה"ה לל"ח
י"ח א"ה ברכה שחייב בה
בברכה חזרו המנך להו"ו
וב"ה ל"ח לזון עדות מתחלה
ועד סוף א"ו ר"ה להפסיק
כלל נענית ב"ה וב"ה דהא
השנין ל"ה לטעם אמן
ולשמוע טענה כ"ה לו וכו'
שזין בחימה א"ה הברכה שמנך חזרו והיו
ד"ה עונין ט' הברכה כ"ס .

ח לאחר המזון . כל ימות השנה קאמר כפי רש"י בגמ' . ונתח
הקדים תחלה דיני קידוש משום דיון לקידוש קודם לזריע סעודה
אם אין ידו משגת . כדמסיק בטור או"ח סימן רע"א ומלהתחיל
בדיני שבת ויו"ט שונה כמו כן דיני
מזון והבדלה ואח"כ דיני הבדלה עגמלא :
מברך על הין . א"ס יר"ה . וכן נמלא
בפי' הגדפס ברי"ף . ומ"ש הר"ב
שאין ברכה המזון טענה כוס בגמרא
דריס פירוק רמין עלה מדאליטריך
בית שמאי מזון והבדלה לרופיטיו
שמוע מיניה דברכת המזון . טענה
כוס . ומשני תרי תנאי אליבא דבית
שמאי . ועיין מה שכתבתי לעיל במשנה ד' : **עד שיטמע וכו'** . כתב הר"ב שמה ברך להר גריזים . עיין מ"ס הר"ב בריש פירק ו' :

ח"ג . לאחר גילוי אחר וכו' במש"ב . ואין במש"ב א"י . הבוס במש"ב כוס . עונין גילוי ועונין . וכו' במש"ב . הכותי
במש"ב כותי . כל הברכה במש"ב כל הברכה כולה .

כ"ב . לאחר גילוי אחר וכו' במש"ב . ואין במש"ב א"י . הבוס במש"ב כוס . עונין גילוי ועונין . וכו' במש"ב . הכותי
במש"ב כותי . כל הברכה במש"ב כל הברכה כולה .

ח בא להם יין לאחר המזון (ב) ואין שם אלא
אותו הכוס . בית שמאי אומרים מברך על
היין (ב) ואחר כך מברך על המזון . ובית הלל אומרים מברך על המזון ואחר
כך מברך על היין . עונין אמן אחר ישראל המברך (ב) ואין עונין אמן אחר
הכותי המברך עד שישמע כל הברכה (ט) :

שנה שם כ"ס אכניס עונות ומרגליות שמה לא היה חוזר ונטול כיסוף אף הכא
יחזור למקומו ויברך וחד אמורא אמר שענה דב"ה אלו פועל עושה בראש
הדקל או בתוך הסוד שמה מסריחין עליו שיחזור למקומו ויברך אלא יברך
במקום שמכר אף כ"ן יברך במקום שמכר . ובבבלי תנא א"ל ב"ה לנ"ס לדבריכם
מי שאלך בראש הכירה ושכח וירד ולא בירך יחזור לראש הכירה ויברך א"ל
ב"ס לנ"ס לדבריכם מי ששכח ארנקי בראש הכירה לא יעלה ויטענה . לכתוב
עגמלא הוא עולה לכבוד שמים לא כ"ס . הגוה תרי תלמידי חד עביד בשוגג
כ"ס ולבאח ארנקי דלדיבא וחד עביד כמזיד כ"ס ואליה אריא . דהא
אפילו ב"ה מודו דמזיד יחזור למקומו ויברך דהא שנה חנה ואל תימא דקטק
שנה להודיעך כחו דכ"ס . וגם רבה ב"ה נעשה לו נס ואשכח יונה דלדיבא
בעבור שחזר בשוגג כדעת ב"ס . וכתב הר"ן ב"פ ע"פ דהא דתנן מי שאלך
ושכח ולא בירך יחזור למקומו ויברך ה"ל בשוכח א"ל לכתחלה קודם שיעקר
מקומו תריך לברך . ע"כ : **ח בא להם יין לאחר המזון** . ונחרך המזון
לא ב"ה ל"ס וכגמרו סעודתן ב"ה ל"ס לפני בהמ"ז . רש"י ז"ל : **בש"א כו'** .
תמהתי שגמלתי בפי' הר"ש שיר"ו ז"ל ב"ה ל"ס ל"ס יונה טענה כוס קמנה
מברך על הין תחלה מפרש בירושל' דמיידי דמזון שאלכו הוא בן ברכה קמנה
בגון שאלך ירק מבוטל והוא מזון או קמנה והוא מזון דברכה אחרונה של
מזון הוא ב"ה . וחיישי ב"ס דלמא שתי מקמי דברך בפה"ג ואותו כוס
לבהמ"ז הוא דטענה כוס ומש"ה מברך ברישא בפה"ג עכ"ל ז"ל ולא ידענא
מאי קאמר ולא מנא לו ז"ל שהירושלמי מפרש כך . ובגמ' פריך דהכא שמע'
בה"ב ד"ס ל' דברכה א"ה טענה כוס ועל"ז משמע דל"ל אישכא דתנן
ב"ה נ"ר ומזון וגמתיס והבדלה דל"ס א"ה ל"ס יונה טענה כוס למה לא
היה מנדיל על אותו כוס ש"ל ואח"כ יברך בהמ"ז בלא כוס . אלא ודאי שמע
דברכה טענה כוס ומחור כך יסדרם כולם על אותו כוס ש"ל ואשכחא דקשיא
דוהי ארידכו . ועוד דכדתיא ארי' אליבא דב"ס ואם אין לו אלא כוס א'
במז"ס מניחו לאחר המזון ומשלטן כו"ן לאחריו ונשי' בגמ' לארחוקי ולשטיי
מחי' בשטיי דחוקי עד דפרקי ליה והתני ר' חייה בהדיא בש"א מברך על
הין ושוחה ואח"כ מברך בהמ"ז פ' דבהמ"ז א"ה טענה כוס . ומסיק אלא

יבין תפארת ישראל בוועז

מיוטען [מג"א שם סק"ט] : (ב) קודם בהמ"ז : (ב) א"ס יר"ה (ד) וזוהי
דבהמ"ז אין טעון כוס . וב"ה ס"ל טעון כוס . ואף דלעיל בהמ"ז . מדמלריך
ב"ס לגרף מזון להבדלה . ש"מ ס"ל בהמ"ז טעון כוס . ב' תנאי אליבא
דב"ס . ואין קו"ל דרק לכתחלה מ"ה כוס [קפ"ג] ובפרט ל"ל . דשתיה
מעכב לבהמ"ז דאוריית' וכמש"ל פ"ו ט"ו . מיהו בבית אמא יתיבא לבהמ"ז
[מג"א קפ"ד סק"ג] : (ב) אף דלא שמע תחלה הברכה : (ב) ובשליקורס
אפילו שמע כל הברכה ל"ה יענה אמן . וכו' אחר קטן שביך דרך למודו .
או אחר ברכה לבטלה . לא יענה אמן (ה) :

ר"ה ס"ד ס' ז' . ה"ל מ"ד"ס . ולרמב"ם סוף ה"ל שנועות ה"ל דלו' . ואני
הוכרת ש"ס לבטלה דה"ל דאו' . ולא ברנה שאינה זריכה דא"ל דהרמב"ם י"ף לה
קרא דא"ה א' אהיה תירא למוכרי- ש"ס לבטלה . הרי אפילו בברכה ש"ס
דברכות רק אסתמחה בעגמלא היא . וכן משמע מדקאמר הש"ס מלת "משום" . ולא
קאמר עובר בלא תשא . משמע ודאי ללאו ילפוחא גמורה היא . ורק
מדברנן אסור ברכה ש"ס . וכן מסיק רש"י (א"ח ס' מ"ו סק"ו) וכו' רמב"ם (ס' רע"ו סק"ו) . וכן כ' הר"ן (ר"ה ד' רע"ו ס' ע"א) דע"כ
שהוא מדברנן גרתייתו דהרי בספק אם אמר אמת וי"צ . דחזר ואומר . ואמאי והרי ס' דאו' לחומרא . ואם דק"ל ביה דלמא משום דעשה לאחוריה
דוחה

שזין בחימה א"ה הברכה שמנך חזרו והיו כמפסיק בברכה עגמלא ומוסיף ומשנה ממעטע טענה כמחוס בברכות ע"כ . וכן משמתי מפי' ה"ה אברהם דוד פאסו שכן קבל מאביו שקבל מהרמ"ז ז"ל . בר"ב
ד"ה עונין ט' הברכה כ"ס . לפ"א אפשר בשמע הברכה א' ולא שמע סוף הברכה אף בכותי טענה או אולי להפסיק דאף בישראל אינו טענה משום דהוי אמן יתומה . אבל לא קן שעה כל השופקים ועי' בס' מלאכת שלמה .

ברכות אלו דברים פרק ח

הלכתא גבירתא

זוהו ל"ה דהכרה ע"פ י"ס להקשות על כל הכרסת שמברכין ביו"ט שני על שזר וולוג
 וזכונה שמברכין וז"ל ר' מרדכי. ופי"ס ד' ע"כ שיש בה ביד הכמים לעקר דבר מה"ל בקום
 עשה. הרי ד' ע"כ וז"ל יש בהם כח זה (כיבמות ד' ז' ע"ב) וכן מטיק בהג"ה אש"י
 בשם מהר"ם ובמדרכי בנסויה דר"ה (ד' ז' ע"ב) דברכה שא"ל אינה רק מדברין [אב"י
 דברי קדשו של ע"ז זוק"ל לר"יין כיצור קת"ה] מה דהקשה ע"ז דל"ע קרא דלת ה'
 אלהיך תירא למוכיר ע"ש לנבטלה. הרי אפי' דברכה שא"ל עובר בל"ה ז"ע דהרי י"ל לר"ך
 קרא שטורב ג"כ געשה דלוארת עשה הוא וכתמורה (ד' ד' א') וכדלמריקן כמה פעמים
 בש"ס לעבור עליו געשה ול"ה. ואפשר דמנת אלמ"ז זוק"ל דל"כ לכתוב גם העשה
 דצותו האיסור לכתוב בו הללו דהיינו באיסור דברכה לנבטלה וממילא הוא ידעין לאו ועשה
 דש"ס לנבטלה בק"ו מברכה לנבטלה. (ג) מה שז' ע"ד הכ"מ. דין משמעה להלאו הוא דרביקן
 מדקאמר הש"ס מלת "משום" ולא קאמר עובר בלא תשא. לכאורה קשה הרי מנינו כמה
 פעמים בלאו" גמורים לשון משום. כמו בנתיים עובר משום כל יראה וכו' פסחים (ד' ה'
 ז'). עובר משום שרץ השורץ חולין (דף ס"ז א'). וז"ל דכונת ע"ד. דלס היה אמר
 הגמרא עובר בל"ה. או היה מוכרח. דהוא לאו גמור. משא"כ בלמ"ז לשון משום. או הו
 אין מוכרח דהוא דאו' אלל עובל לומר דהוא אסמכתא וכו' דלמריקן (בבבב דף ט"ז ז')
 דהמשהה נקביו עובר משום כל תשקלו. וביבמות (דף ס"ד ז') דלמריקן דשיתין סני
 אהעקרי מסיקא דרב סוה. וכן אמריקן סם נמכות. דמחן דשתי בקרנא דלמנה עובר
 משום כל תשקלו. ונגיטין (דף ס"ס א') מביא רפואה גלסול סחול סוי' אחספא דלומנא.
 ואף דיש להשיב ולומר. דמשום סכנה מותר. עכ"פ הרי אינה רפואה בדיקה. וא"כ אי
 לאו דכל תשקלו הוא לאו גמור. איך עוברין על לאו וכיומא (דף פ"ג א') דמי שנטכו כלב
 שטום אין מאכילין אותו מותר הכבוד שלו. אפי"ג שטובים הרופאים ברפואה ז' כרש"י סם.
 אפי"ג דלאו דכל תשקלו הוא רק אסמכתא. וכמו שז' חלמ"ת רב"י לטו"ד ססי' קט"ו.

ובדרי ר"ס"ו סם סק"ו דכ' להכתיב אינו חייב מלקות גמור מההוא לאו שכללות ז"ע (גם יש
 דברכה מקומות שקורא עשה לדבר שאינו אסור אלא מדברין (וע"י רי"ף סם דמכות מניה בבבב). ג)
 לכו' וחל"ה"ט י"ס לתרין. דדוקא היכא דודאי עשה עשה. או דוחה העשה הל"ה. משא"כ כאן
 אינו דוחה ל"ה. ואולי דעת קדשו של ע"ד היא. דעכ"פ מכח ספק דל"ה לחומר'ה
 עשה דוחה ס' ל"ה. אהרבה שו"ת עדיף. ועוד י"ל דכיון דלאו דלת תשא מוטל צידור ע"ו.
 אין עשה דוחה ל"ה. (ד) מה שהוכיח ע"ד זוק"ל הכ"מ מהא דמברכין ביו"ט שני ז"ע קת"ה.
 נבטלה (דף מ"ז א') והיכן טוה מלת חסור. ופירי שייך לברך עליו. וי"ל דדעת מרן
 יברכו כלל מפני שומר הלאו. ואינו צדידו"ש לרי"ף בבבתי עוד ראי'ה דלאו זה רק דברין.
 אוליין אורחין סם. כיון דמשיקרא הדי חסון. ומדמקלין כ"כ ש"מ ללאו זה אינו דל"ה.
 הי"א. דליאסור אסרת סם שמים לנבטלה מקרא ליריאה את השם נפקא לן. והרי וכו' ס"ל
 דברים שמקלין עליו. אפי"ג שאין בו מעשה. ועלה בדעתו לומר. דהרמב"ם ס"ל דהאי
 ש"ס לנבטלה וכו' דלית ב' אהרת לאו. שפיר איכא לתוקני קרא ליריאה את השם.
 אהרת עשה. לא לאו. אמריקן בחומרה סם דלא נולג לתוקמי קרא ליריאה את השם.
 אפי"ג חסור ולפי"ו אחר דמנינו לאו דלת תשא בברכה לנבטלה וכו' כהכרסת ש"ס לנבטלה.
 דלא גרע ממוילא ש"ס לנבטלה ובגמ' סם דהרי נמי מוילא השם לנבטלה. וליכא לומר
 ולהכי מביא גם כן הרמב"ם בסוף ה' צדעות בלכה ט' על הא דמוכיר ש"ס לנבטלה
 הוא הלאו. וליריאה הוא מיירי געו"ס דמלקת. אבב"ב לא זיתי לבין דברי רבינו
 ה' אלהיך תירא. דמייירי בהכרסת ש"ס לנבטלה. וכ' על זה מהרש"ם א' דלאו מהאי קרא
 אחריתא לרבות ת"ה. והנה באמת דרש רע"ק האי קרא כפסחים (כ"ב ז') אב"ב (כ"ב ז')
 באמת דרש' להדיא בתמור' כמ"ס החומ' ב"ה. דמייירי בהכרסת ש"ס לנבטלה. ואלדרכ' ה' הלומת
 הדיבא רבי' מהרש"ם א' מקרא ליריאה את השם נבטלה' סם נבטלה. ומוקי לה על מקלל חסור
 בשם זע"א:]

כללא דפרק ח פרק ח משנה א קידם קידוש יבדך בורא פרי תבן ריין תירד
 וגם הוא גורם לקידוש שיאמר:
 משנה ב האוכל חולין כהורה לא ימות כוס הקידוש אחר נפי' לשעורה דאפשר שגשאר
 לחלות בידיו מנפי'. ויתפסא לחלות מכותם שגשאר שאחוריו סמאים באחור
 באחוריו בשעת מוניה. ושיתפסאו שוב הדיוס מהלחלו. אלא ימוג כוס הקידוש קדם
 חנפי' ויקדש ואח"כ יפול ידיו לשעורה:
 משנה ג כשניקח ידיו בשפת מנפי' לשעורה על השולחן דשפא השולחן שני
 לשולחן שאינו בשפא לפת שלעיו. וכשינע השולחן בשפסק שבטפת יתהוו
 השפסקן תהלה יספאו השפסקן שבטפת שוב לתפת שבצדו:
 משנה ד אחר השעורה מברין הפרוסת שתחת השולחן. ואח"כ נטילין מיס אחרונים. ולא
 לחיפך. דשפא מונה שז פרוסת כוית ויתפסא ע"י מיס אחרונים דאסור:
 משנה ה כשמועד בנסחה עד מוצאי ש"ק מברך בהי"ו. בשמים. נר והבילה. ועל הגר
 מברך בורא שאורי תאש. נר ובשמים לא מוכיב ההבילה:
 משנה ו אין מברכין על הגר שבמסיבת עובדי כוכבים. או על נר שהודלק לכבוד המז
 או שהודלק לכבוד ברה"ק. או שהודלק באפילו ע"י עובד כוכבים בשבת באיסור.
 וכ"כ אין מברכין על בשמים שבמסיבת עובדי כוכבים. או שאכלו המז. דאיתו להריח טוב
 רק להעביר ריח רע. אין מברכין על הגר רק כשהוא קרוב לי כ"כ להכיר בטבע ע"י:
 משנה ז אכל פת [ו"א דר"ה א' מו' מינין] ושבת ולא בדרך אחריו במקום. אפי' לחזור
 למקום שאכל. רק בדרך במקומו. סוהו ברוך משם במזיד. אם יש לו מעט פת
 יאכל במקום הב' ויברך שם. ואם לאו. לרמב"ם לרועבד יצא בבירך במקום ב'. ולרא"ש לא
 יצא. שיעור השחייה בין גמר השעורה לכה"ל לכל היתר. באכילה מרובה. אסור לברך
 בהי"ו משתחיל שוב להיות רעב. ובאכילה מועטת. מששהה שעה י"ב מינועין אסור לברך ע"ד:
 משנה ח רק לכתחילה ראוי שיברך בהי"ו בבוט. ורק כשהוא צמא. שחורף קדם
 בהי"ו. ששעו שום ברכה מישראל אפי' לא שער רק [תחלה] הברכה חייב לענות אמן.
 אבל על ברכה אחרת או ברכה תינתן דרך לימודו או טוה ברכה לבטלה. אפילו שער א'
 טחן שמתוך ברכה שלימה לא יענה אמן:

ברכות הרואה פרק ט

פרק ט הרואה מקום שנעשו בו ניסים. כגון מעבדות ים בוף ונחלי ארטן ומעבדות הירדן ואכן שיש עליה משה ע"ה
 כשעשה מלחמה בעמלק ודומיהן. ואניסא דרביס כגון הגי דלמריקן מחייביב כ"ע לברוכי אצל אניסא דחיוד

כגון הרואה מקום שנעשה לו בו גם אינו חייב לברוכי ברוך ששעה לי גם במקום הזה ובטו וכן בטו חייבים לברך ברוך ששעה גם
 לאבותי במקום הזה וכל הני ברכות
 דמתני' בטו הזכרת סם ומלקות לכל ברכה

אומר ברוך שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה (ה). מקום שנעקרה
 ממנו עבודת כוכבים אומר ברוך שעקר עבודת כוכבים מארצנו (ו):

מלאכת שלמה
 יריסו חייבין לברך ששעה גם לאפי במקום הזה כמ"ס הרשב"א ז"ל ובעל הערוס
 בשם י"ס מפרשים. ור"ע ז"ל נקט כדעת סרי"ף והרמב"ם ז"ל: ברוך שעקר
 עבודת כוכבים מארצנו. מלאכת שהר"ם דליומאנו ז"ל כתב במקום שנעקרה

פרק ט הרואה מקום בו גמ' צדידותא יוף ר"י דנעיקן לברוכי אניסא
 מקרא דכתיב ויאמר יהוה ברוך ה' אשר הלול וגו': בפ"י ר"ע ד"ל.
 ובטו וכן בטו חייבין לברך כו'. פסק הלכה כס' ש"ע ס' ר"ח דכל יואלי

תוספות יום טוב
 פרק ט שעקר עבודת כוכבים
 מארצנו. ירושלמי
 כשנעקרה עבודת כוכבים ממקומה
 בל"ה אצל נעקרה עבודת כוכבים
 ממקום

תוספות רע"ק
 משנה א [אית נא] ברוך
 שעקר והעוקר מברך ברוך
 וכו' וצונו לעקר עבודת
 כוכבים מארצנו. מהרש"ם
 בה"א:

תוס' אנשי שם
 פ"ט א במשנה הרואה.
 ע"פ סו"ל להקדים
 ברכות שכן על מעשה
 גדלות

תפארת ישראל
 פרק ט (א) רוב ישראלי (ב) ועל נס דחיוד. רק בטו ותלמודו
 ומלקות. וכל שאר ברכות דנפקין. בשם ומלקות ודוקא ברוכה
 המוקם מל' יום ללמד יום (ג) ובחן לתרין אומר ממקום הזה:

הגשמים. וי"ט ע"כ
 וי"ט ע"כ קמ"ג פ"ג
 בשורות טובות. פ"ח
 וי"ט ע"כ פ"ג ע"כ
 וי"ט ע"כ קמ"ג פ"ג
 וי"ט ע"כ פ"ג ע"כ
 וי"ט ע"כ פ"ג ע"כ
 וי"ט ע"כ פ"ג ע"כ
 וי"ט ע"כ פ"ג ע"כ
 וי"ט ע"כ פ"ג ע"כ
 וי"ט ע"כ פ"ג ע"כ
 וי"ט ע"כ פ"ג ע"כ

משלשים יום לשלשים יום : על הגשמים וכו'. מברך הטוב והמטיב והוא דלית ליה ארעא בשחפת עם אחרוני הטוב והמטיב לדידיה והמטיב אצל כי לית ליה ארעא כלל אומר מודים אנחנו לך ה' אלהינו על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו וכו'. ואם יש לו קרקע לבדו מברך שהייתי : ג בנה בית חדש וקנה בלים חדשים. בין יש לו כיואל בהן בין אין לו כיואל בהן מברך שהייתי : על הרעה מעין הטובה. מפרש בגמ' כגון שלפו מים על אלרו וטטפו תבואתו של שנה זו או אפי' שרוו המים פני האדמה וכעשיית שדה משובחת לשנים הבאות

על הגשמים (א) ועל הבשורות הטובות (ב) אומר ברוך הטוב והמטיב ועל שמעות רעות (ג) אומר ברוך דין האמת : ג בנה בית חדש וקנה בלים חדשים (ד) אומר ברוך שהייתי (ה). מברך על הרעה מעין הטובה (ו) ועל חצ. הבשורות הטובות גמגמ' בשורות טובות. ועל גמגמ' על שמעות גמגמ' בשורות ופ"ג גמגמ' ועל גמגמ' קיימנו והגיענו לפני הוה. עינין הטובה גמגמ' עינין על הטובה :

ראשון לצינון
 לא בילאז מזה הנקרא כשעט
 ממשמעות כלשונות כמ"ס
 רש"י ד"ה כוננה דשעט
 כוכב היורה חזון נרקע
 מתקס למקום אחרון כשעט
 שהוא יורה וגרסה כמו
 שפוחה הרקע ע"כ
 אמרם (הקאמטע) שזכרתי
 איני יורה כחן אלא עומד
 ונראה זמן מרובה ודלתי הם
 כב האו גמגמ' והמגמ' ז"ל
 למחור עליהם (ועל"ס ע"כ)
 הם וזכרתי משני ספק כפי'
 רש"י ומשמע דוקא אם יורה
 כחן וכן פי' הרמב"ם ע"כ
 כוכב כחן מהל' פלגא
 דשעט פי' הסוכה הגדולה
 בשמים ממזר ומקום למקום
 כלהם הבונט כשעט ומזרתי
 על המתקן שמכח בו ופ"ק
 נקרא שעט וזה הסוכה שמו
 וקום בו (ע"כ). ע"כ יברך
 עליו ברוך שבו ח' כ"י
 לאלה דעת הגדולים *

על הגשמים (א) ועל הבשורות הטובות (ב) אומר ברוך הטוב והמטיב ועל שמעות רעות (ג) אומר ברוך דין האמת : ג בנה בית חדש וקנה בלים חדשים (ד) אומר ברוך שהייתי (ה). מברך על הרעה מעין הטובה (ו) ועל חצ. הבשורות הטובות גמגמ' בשורות טובות. ועל גמגמ' על שמעות גמגמ' בשורות ופ"ג גמגמ' ועל גמגמ' קיימנו והגיענו לפני הוה. עינין הטובה גמגמ' עינין על הטובה :

מלאכת שלמה
 כלים חדשים לא סומכין עלה דהא וכו' וגם הם הביא ד' הרשב"א ז"ל שנתהוה סו' רמ"ה דנסף דבריו ז"ל כהוב ולפי טעם זה כל אותם שבפ' הרואה קנה כלים חדשים ונפלה לו ירוסה מאביה וכל אותם האוכרים הם ללאו מוזמן לזמן קאחו אלא במקום הגאה בלבד ז"ל ללאו בחונה אמרום אלא ברשות ע"כ וז"ל הב"י דהא דחוק לדברי הרשב"א ז"ל אבל לדברי הגאון אינו דחוק שהוא לא ע"כ פי' דכ"ל דכל שאינו בא מוזמן לזמן כמעדות אין מברכין שהייתי בטובה. דל"ל דס"ל גלאון ז"ל דלפי' ברשות אין מברכין דל"כ אפי' כמסקנא דככל מערבין לא אחי' דלא הוי בית חדש וקנה כלים חדשים להנן להו במתניתין וברייתא אפי' כקרא חדשא. אבל הרמב"ם ז"ל ע"כ רפ"י סתם דבריו דבין דבאי דמגן הכא בפרקין למברך עליהם שהייתי ובין ברואה את חבירו לאחר לי יום ובין ברואה פרי' האתחדש משנה לשנה כבולוה נקט חד לישנה מברך שהייתי וכן הסוד סתם דבריו דכבולוה נקט גמי מברך שהייתי בית חדש כפי' ר"כ' ורואה חבירו ורואה פרי' חדש רש"י סו' רכ"ה משמע דסבירא ליה דכבולוה רשות דאי' דאפשר לומר דסבירא ליה דכבולוה חובה דהא מוכח בפרק בכל מערבין דברכת שהייתי לפני חדש רשות דמטוה היא ולא חובה. וא"כ קשה לרוב בשל' דה"ד ז"ל שבו הרמב"ם ז"ל ע"כ סו' רכ"ה בשמו שכתב שמי שאכל ענבים חדשים ובירך עליהם שהייתי כשישנה אח"כ מירוש' לירד לברך שנית וכן וכו' למשמע דבשה' היא מהנקט לשון לירד וכמו שמואר בפי' רש"י ז"ל בפרק היה קורא דף פ"ו דל' לירד לכתולה משמע ע"כ. ובשלוסי' הגבורים כתב ע"כ ס"פ בכל מערבין דלף על גב דמלשון החלמוד משמע דאין שום עונש למי שלא בירך שהייתי על פרי' חדש ז"ל אם הוא רשות אם לא ואי רשות הוא כפפור ע"כ. ומיהו אפי' לרשות דמטוה היא ולא חובה נלע"ד דגם על ורד חדש מברך שהייתי

דקאי על הרואה מקום דלמי' בראש הפרק ופ"ע. פ"כ : בפ"י ר"ע ז"ל. לשון המחיל על הגשמים וכו' שאורכה לנו וכו'. אמר המלקט ווחסה בה בא"י אל רוב ההודאות ומלח רוב ח"י אינה למעט כל ההודאות אלא לשון רבוי והוא תואר כמו מרוב אורים. מוגידו וז"ל. אבל בהר"ק ז"ל כתוב כאן וחתים זה ברוך רוב ההודאות ואל ההודאות וחס נתן טעם ה"ר יונה ז"ל למה הוצרכו שיהם משום דס"ל להר"ק ז"ל דמלח רוב היא כפשטה לשון רוב ומיעוט : ועל בשורות טובות. בירושלמי וגם בבראשית רבה סוף פרשת וירא מה ראו למחור בשורות טובות לגשמים ר' זכריה בש"ד לו ע"ס מ"ס קר"ם על נפש עיפה ושמעיה טובה מרחק מה שמעיה טובה ברוך הטוב והמטיב אף מים קרים ברוך הטוב והמטיב : ועל שמעות רעות כו'. אית דגמרי ועל בשורות רעות שהכל נקרא בשורה בין לטוב בין להסך וכדכתיב ויען המבשר ויאמר גם ישראל לפני פלשתים וגם מגפה גדולה היתה בשם וגם שני בנך מזה חפני ופנחס וארון האלהים לנקחה" * [ג] בפ"י ר"ע ז"ל. לשון המחיל בנה בית חדש וקנה כלים חדשים בין ז"ל כיו"ב בין אין לו. אמר המלקט וותיה דר"י ודלא כד"ל ומסקנא הר"ק ז"ל כו' יומן ולנישנה בתרא דבגמרא דבין קנה כיו"ב בין לא קנה כיו"ב ובין כיו"ב ובין אין לו לירד לברך. ורש"י אף מים קרים דהא דקתיב וקנה כלים חדשים ר"ל דוקא דברים או בגדים הנלבשים אבל כגון מרדדים או יורות וקדרות ואלוהיות וכבות וקערות וקיהומות וכיו"ב אין לברך עליהם בל"ס ע"כ ומפי' שלא מנחתי בשפסוקים ולא בשום מקום עד עתה מי שדבר בזה הכרחתי להודיע ולגלות ולחזות דעמי וסברתי אף אני דלנע"ד צבירור ובלי שום ספק שהכל שיה דל כלו שהוא חדש אלא ושמח בו כדעת הר"ס ז"ל שהביא בפ' ע"כ סו' רכ"ב בסתם או תכשום או כלים שמתמם בהן בבית כגון אותן שזכרתי ודומיהן לכה"פ של כלו מתכת על הכל חייב לברך עליהן כדלמי' הגמור ואין כאן משום ספק בברכות להקל וכדתני כלים חדשים קתמא ואפי' דבפ' אפי' ככתובות תני הגמרה את אחשו ע"י שלי' דמתן לה כלים של תמימים וזו משנה לשנה והתם ודאי הוי דוקא בגדים עכ"ז לא אחי' דהתם כדלמי' והכל כדלמי' כן נלע"ד ומשמע מלי' הגמרה דקאי מברך שהייתי לחובה הוא לברך וכן מוכח מלי' הנרייתא דפליגי בה ר"מ ור"י דנקטו במילתייהו לשון לירד לברך דרשויהו בין ר"מ בין ר"י דכתיב אחי' צביריתא בגמרא בנה בית חדש וא"ל כיו"ב קנה כלים חדשים וא"ל כיו"ב לירד לברך ז"ל כיו"ב א"ל לברך דברי ר"מ ר"ה בין קד ובין קד לירד לברך ע"כ וכן משמע ג"כ מלשון האמוראים רב הונא ור' יוחנן וכדכתיבנא אלא שזירך שייך למיחתי בנימי' דרובין וחייב שייך בנימי' דאורייתא וכדמכח בפ' הערל ד' ע"כ וכמו שפי' שם גמון' יוסף אבל ראייתו שהביא מהר"ק ז"ל צבור א"ח סוף סו' רכ"ג דברי החוס' בשם הגאון ז"ל וז"ל דלמיר' בפ' הרואה למברך על *

חדושי בחוריה'
 משנה ב' [ח"ס ד"ה] על
 הגשמים כתב הר"ב כו'
 דאות דהו' לאחריני' בחור'
 ע"כ. ועינין שם בראשית כו'
 הרב קיצר :

הוס' אנשי שם
 הש"ע בפ"י רכ"ה. אמר
 היר"א שם וזהו לגי' ששנה
 והולג' דכחתי. (פ"ד)
 ג' בסבנה וקנה כלים.
 גמא' דלא חיי ועסא כלים
 הדיש' אשמעיין דלשילוי
 אינם חדשים משם אלא לשילוי
 ישיש' כל שחדשים לו מברך
 וז"ל וקנה כלים שכבר הו'
 כלו ששמי' ביד אחי'כ
 ועכ"ז זה קנאה. (פ"ד)

תפארת ישראל
 יא) בנעלמו מקודם [י"ט ר"ה] ודוקא בלתי ליה ארעא בשחפת דל"כ מברך שהייתי וז"ל מ"ט משני יין ומברך הטוב והמטיב היכא דשתי אינש כהדיה [בגרסת י"ט כ'] אף דחמרת דשתי האו לא שיה האו. א"כ ה"ג אפי"ג דאין לו שדה בשחפת חסאי בשם לו לחבירו שדה ג"כ בבקעה זו. וז"ל התם גמי מהשמים יחד בהסיבה על שלחן אחד ושמח כ"א ויהר כשכל המסובין שמיחם ע"י שתייתו. כשהיה אחת בשחפת דמי. מיהו באין לו שדה. אומר מודים אנחנו לפניך ה' אלהינו על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו. ואילו סיט מלא שירה כים וכו' הן הם יחד וכו' שמך מלכנו בא"י אל רוב [משניות ורעים] חות. 8.

הצועק לשעבר. מ"י ע"ס
כנ"ל סמך ט"ו פור וי"ח ע"ס
סימן ל"ב פ"ק א' ד' ש"ס
בכניסתו. מ"י ע"ס ח"ב ט"ו
קמ"ט ע"ס פור וי"ח ע"ס
ד' חייב אדם. נ"ל: מה מילה
נ"ל. מ"י ע"ס ח"ב כמ"ט ע"ס פור
ו"ח ע"ס סימן רנ"ב פ"ק א' :

תוספות חדשים

[משנה ד] בן עזאי אומר
לדעת כו' וביצור רע ע"כ
ר"ל ספק כן עזאי ;
[ח"ר ד"ה] אחת כו'
והרמב"ם מפרש בי"ח
שורה ל"ג סבולאו ממנו
לשום ע"ל. והשני מהמנהג
האלון מבי"ד ז"ל שהיה
אבי"ד כפי"ד מניין י"ח
שהכירו לרמב"ם לפי כן
דלא לפי"ס מ"ב דקמ"ה
כן עזאי הולדא לטעם קודם
נפקא לעתיד ו"ל להפך
דכ"ז ח"ב ל"ח פ"ח הרמב"ם
ע"כ

ראשון לציון

[משנה ה] חייב אדם לברך
על הרמב"ם ז"ל ע"כ
הרעוה שמכ"ח הקב"ה על
הלום ולבטוחו כן שכן כפרה
לנוסחתי כלום שמועבר עמו
בנקות דם ורפולתו הוא
ע"כ. וקמ"ט משמע ג"כ כפי'
ה"ר. וסבולאו ה"ח ע"כ
[ח"י י"ד א'] וביצור רע ל'
הרמב"ם כו' ע"כ הו"ל י"ח
ע"כ

חידושי בה"ה"ח

משנה ג [ח"ר ד"ה]
ועל הטובה כו'. כתב
רע"ב כו' וכתב הרמב"ם
כו'. ונ"ל דמעמא משום
דבעינן שתהיה הרעה
מבוררת כמו שבמורה
שמבוררת היא הטובה כו'
ע"כ. נראה לי דאין כונת
הרב ח"י"ם דוה שראינו
איש מקרי מבוררת דמ"י
ג"כ דהא מברך הטוב וא"כ
אפילו אין הרעה מבוררת
צריך לאשמועינן שיברך
הטוב אלא כונת הרב
ש"ח"פ הרמב"ם שראינו
איש ואז ספק אם יביר
למך לא או אבל אם הרעה
מבוררת כגון שראתה המלך
עצמו או עבדיו שוראי
ויסרו למלך לא או יברך
הטוב ומסיב. (בר"ם א"ו
הם קשה הבנה לפענ"א):
[במשנה ד] ונתן הוראה
לשעבר וצועק על העתיד
לכא ע"כ המשנה. לפי
לשון הרע"ב הו"ל איפא
צועק לעתיד לכא ונתן
הוראה

תוספות אנשי שם

בר"ב ס"ד"ה ועל הטובה
כו' הטוב והמטיב. ר"ל
במראה שם הנאה לנ"ב
וכתב שם קמ"ה כ"ס
שמתחם הוא ו"כ. (מ"ח)
ח"ר ד"ה ועל הטובה
כו' ר"ל דטעמא כו'. לכאורה ג"כ
דא הרעה מבוררת כמו דא הטובה ושפוט. (ל"ט)
בתוך ביתו ע"כ ונ"ל וזו השקפה נכונה קמ"ל כיון שאינו שואל כן כפי'
כאן אפשר להבטיח עמו דכ"ה לא הו"י ח"ש קמ"ל. (ל"ט): ד' בר"ב ד"ה חייב אדם כו'. ע"כ
נ"ל שחייב לברך על הרעה. אלא דמ"י ג"כ מייב איכות הנכונה ש"ל בשמחה. וע"כ
שואל גמ"י מ"י קמ"ה דתסד ונשפט אשירה ועוד מהרמב"ם מקראות. ש"ס ה"כ כונת המנהג מכלל מ"ד
ואע"כ דעיקר מייב נכונה על הרעה ככר לנדט ממ"ד דקמ"ה ועל שמעוה רעות אומר כרוך דין האמת ת"ח ע"יין לא ידעו מיזב מקרא ולכן אמר כלן חייב לברך על הרעה כו' שאלמ"כ כו' ולכך ג"כ איכות
הנכונה ש"ל בשמחה כמ"ס כשם שהוא מברך כ"ל. ונ"ל שאל ה"כין כן כ"ס. ונ"ל שאלה נקמ"ס כו'. ונשמחה נקמ"ס כו' כו' ונ"ל בפי"ד ונ"ל ע"כ ששעבר כחון נשפ"ו ט"ס
למלך

ועל הטובה וכו'. כתב הר"ב דא שמע זה מלכא כו' לישאל
דגמרא הוא. וכתב הרמב"ם שראה איך בשעת מליאתו ע"כ. כ"ל
לטעמו' משום דבעינן שיהיה הרעה מבוררת כמו שבמורה שמבוררת
היא הטובה. וכתב עוד והטעם שהדברים המזויים אשר אין במליאותם

ספק יברך על מה שנמלא מהם תחלה
ואל יהא חושש למה שיקרה בצופם.
לפי שהעמידות ההם אפשר שיהיו לו
שלא יהיו: ד' לברך. שהיא עיר גדולה
ובטורה כמתרגס והערים בצורות
גדולות (במדבר יג) וקרויא כריבן
רברבן. ופירש רש"י לברך וס' מ"ז
מושלים רעים ומחפשים עלילות ע"כ.
ולמזוי דמינן בריש מגילה מוכח דכרך
מקרי דוקא האזוקפת חומה. וזכו
דמתרגס בסוף פרשת חיי שרה בחלריהם
ובטירותם בפתיחון ובכריחון וכיון
דבחלריהם פתומים כרכיהם מוקפין:
מתפלל. כתב הרמב"ם אינו רואה
לומר תפלה כבונה ולפאת מזרח ולא גם
כן ברכה אבל היא בקשה: אחת
בכניסתו וכו'. שיכנס לשלום. ואחת
ביציאתו שאל לשלום כפירוש רש"י.
והרמב"ם מפרש ביציאתו שיהיה לאל
שהוליו ממנו לשלום: ד' חייב לברך
וכו'. פירש הר"ב בשמחה ובלב טוב

וכו'. והרמב"ם נתן טעם לדבר לפי שיש דברים רבים נראה
בשמחה עליו לרה גדולה מפני שאין יודע סופה ע"כ. והר"י כתב שיחשוב כי הכל כפרת עוונותיו: וביצור רע. לשון הרמב"ם [אפילו] בשעת
העברה

מלאכת שלמה

מברך על הרעה מעין על הטובה ועל הטובה מעין על הרעה וכן מלא ה"ר
יבוקף ז"ל בכל הספרים: היתה אשורו מעוברת כו'. היינו דוקא
לאחר מ' יום אבל צחוק מ' יום מפ' בגמרא דמהני רחמי א"ס אר"ש ע"ה
ב"ל. והרב אל"י המורח ז"ל כפי' לרש"י ז"ל כפי' ואלא כתב דרב הו"א
בש"ל יוסי דלמר נתחומח דלפי' עד ששכב אשה על המשכב יתפלל
אלה שתלד אשתו וכו' ואלא הו"י תפלת שוא לפי שאינו קשה לפני השם לעשות
הקשה וכו' ואלא הו"י נקבה וכו' מפורש ע"י ירמיהו וכן אחת מולא
בלא. ודלוי דלנו אמתני' ובדיחה אשכח ודרש בוותיה. ע"כ: הו"י
בא בדרך כו'. ש"ס הלויקה צביון לא תתלך אלא כו"ל לומר א"ס היא
בתוך ביתי האל את בני ביתי שלא ישרפו בחוכה. או שה"ל לצפות כו' אלא
נפלא בתוך ביתו. ה"ר יבוקף ז"ל: ד' ונתון הוראה כו'. ה"ס דכ"י כו'.
עזאי דמכותה מפ"י הרמב"ם ז"ל: ד' כשם שהוא מברך על
הטובה. ולא קמ"י כשם שהוא חייב לברך על הטובה. לומר שחייב אדם
לקבל הרעה בשמחה וצטוב לבב ויכנס כעמו ויטיב לבו כשיברך כרוך דין

ועל הטובה מעין הרעה. הצועק לשעבר
הרי זו תפלת שוא כיצד היתה אשורו
מעוברת ואמר יי' יהי רצון שתלד
אשתי וכו' הרי זו תפלת שוא. היה בא
בדרך ושמע קול צוחה בעיר ואמר יהי
רצון שלא יהיו אלו בני ביתי הרי זו תפלת
שוא: ד' הנכנס לברך יי' מתפלל שתיים.
אחת בכניסתו. ואחת ביציאתו. בן עזאי
אומר ארבע. שתיים בכניסתו. ושתיים
ביציאתו יי'. ונתון הוראה לשעבר. וצועק
לעתיד לבא: ד' חייב אדם לברך על
הרעה: כשם שהוא מברך על הטובה שנא'
(דברים ו') ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך
ובכל נפשך ובכל מאדך. בכל לבבך (א) בשני יצריך ביצור טוב וביצור רע (ב).
ובכל

הכחות השחא מיהא רעה היא ומברך דין האמת: ועל הטובה
מעין הרעה. כגון דלשכח מליאה חפ"ג לרעה היא דא' שמע
זה מלכא חוכמו במכות ויסורין ושקיל לה מיניה השחא מיהא טובה
היא ומברך הטוב והמטיב: הצועק לשעבר. המתפלל על מה
שכבר היה הרי זו תפלת שוא למזוי רעה
הוא: ד' שתיים בכניסתו ושתיים
ביציאתו. בכניסתו אומר שתכניסני
לברך זה לשלום נכנס אומר מודה אני
לפניך שהכנסתני לברך זה לשלום הרי
(זה) שתיים בכניסתו. בקש ללאת אומר
שהוליו ממך זה לשלום לאחר שאל
אומר מודה אני לפניך שהולאתני מכך
זה לשלום וכל כך למה מפני שברך שהיו
אדם הולדה לבוראו על מה שעבר עליו
מן הטוב ויתפלל על העתיד שחבא לו
טובה: ד' חייב אדם לברך על הרעה.
כשמברך דין האמת על הרעה חייב
לברך בשמחה ובלב טוב כשם שמברך
בשמחה הטוב והמטיב על הטובה:
דכ"ז

סען הרעה נמשג' סעין על הרעה. הצועק גל"ג והצועק וכו' נמשג' ז"ל. ואמר
נמשג' ואומר וכן נמון. צוחה גל"ג צווחות. יהיו אלו בני ביתי נמשג' תחא בתוך ביתי. ושתיים גל"ג
ואחת וכו' ע"כ וי' ז"ל. ונתון נמשג' נתון. לשעבר גל"ג על שעבר וכו' נמשג'. לעתיד גל"ג על העתיד וכו' נמשג'
וע"כ ז"ל נ"ל. שראה מברך נמשג' שומברך. יצריך גל"ג ונדק' יצרים. ומפני שאל מלאי כן בשום טעם אחר לא קמ"י
שכנס. רע גל"ג הרע וכו' נמשג'.

סען הרעה נמשג' סעין על הרעה. הצועק גל"ג והצועק וכו' נמשג' ז"ל. ואמר
נמשג' ואומר וכן נמון. צוחה גל"ג צווחות. יהיו אלו בני ביתי נמשג' תחא בתוך ביתי. ושתיים גל"ג
ואחת וכו' ע"כ וי' ז"ל. ונתון נמשג' נתון. לשעבר גל"ג על שעבר וכו' נמשג'. לעתיד גל"ג על העתיד וכו' נמשג'
וע"כ ז"ל נ"ל. שראה מברך נמשג' שומברך. יצריך גל"ג ונדק' יצרים. ומפני שאל מלאי כן בשום טעם אחר לא קמ"י
שכנס. רע גל"ג הרע וכו' נמשג'.

תפארת ישראל

ע"י טובה וכו' בסופא איפכא. בשתינן מברך מהשחא (א): (י) אחר
מ' יום מכתעברה: (יח) בעיר גדולה מזויי' מושלים מחפשי עלילות:
יש' הנא והדר מפרש, ונתן" וכו'. ור"ל בכניסתו אומר. יה"ר מלפניך
ה' אלו' שתכניסני לברך זה לשלום. וכשנא למלוט אומר מודה אני לפניך וכו' שהכנסתני וכו' הרי ב' בכניסתו. וכ"כ קודם יציאתו ואחר
שאל. והכו קיי"ל [ר"ל]: (ב) בשמחה. דהתכלית טוב. וזה כ"ל פי' הכתוב מאתו לא תאל הרעות [ב"ל רבי'ס] והטוב [ב"ל יחוד]. דבכל רע מהנגלג
ע"י מדת טובה מרובה על מדת שרענות: (בא) מדמכ"ב ב' ציתין: (בב) ר"ל גם בהאיות תעטנים הגוטיים שמכוננים שיחשח האדם בהן.
י"י

בו עז

ע"י טובה וכו' בסופא איפכא. בשתינן מברך מהשחא (א): (י) אחר
מ' יום מכתעברה: (יח) בעיר גדולה מזויי' מושלים מחפשי עלילות:
יש' הנא והדר מפרש, ונתן" וכו'. ור"ל בכניסתו אומר. יה"ר מלפניך
ה' אלו' שתכניסני לברך זה לשלום. וכשנא למלוט אומר מודה אני לפניך וכו' שהכנסתני וכו' הרי ב' בכניסתו. וכ"כ קודם יציאתו ואחר
שאל. והכו קיי"ל [ר"ל]: (ב) בשמחה. דהתכלית טוב. וזה כ"ל פי' הכתוב מאתו לא תאל הרעות [ב"ל רבי'ס] והטוב [ב"ל יחוד]. דבכל רע מהנגלג
ע"י מדת טובה מרובה על מדת שרענות: (בא) מדמכ"ב ב' ציתין: (בב) ר"ל גם בהאיות תעטנים הגוטיים שמכוננים שיחשח האדם בהן.
י"י

ע"י טובה וכו' בסופא איפכא. בשתינן מברך מהשחא (א): (י) אחר
מ' יום מכתעברה: (יח) בעיר גדולה מזויי' מושלים מחפשי עלילות:
יש' הנא והדר מפרש, ונתן" וכו'. ור"ל בכניסתו אומר. יה"ר מלפניך
ה' אלו' שתכניסני לברך זה לשלום. וכשנא למלוט אומר מודה אני לפניך וכו' שהכנסתני וכו' הרי ב' בכניסתו. וכ"כ קודם יציאתו ואחר
שאל. והכו קיי"ל [ר"ל]: (ב) בשמחה. דהתכלית טוב. וזה כ"ל פי' הכתוב מאתו לא תאל הרעות [ב"ל רבי'ס] והטוב [ב"ל יחוד]. דבכל רע מהנגלג
ע"י מדת טובה מרובה על מדת שרענות: (בא) מדמכ"ב ב' ציתין: (בב) ר"ל גם בהאיות תעטנים הגוטיים שמכוננים שיחשח האדם בהן.
י"י

העברה והכנס והאף שכל זה הוא יור רע : לא יקל וכו'. נראה לי דהואיל והזכיר להבנת הש"י עד היכן תגיע באל להזכיר כמו כן עד היכן תגיע ויראהו שזה שלא יקל וכו' הוא לירא אוהו יתברך האזן צבית הנה כלאמרין בפרק קמח' דיבמות דף ו' ומקדש' חיראו (ויקרא יט)

לא מן המקדש אהה ירא אלא מני שהיה על המקדש וחזו היא מורח מקדש לא יכנס אדם להר הבית במקלו וכו' : בית קדש הקדשים . כתב הר"ב בימי בית ראשון והוא לשון רש"י ומסיים שהיה אהה טרקסין ע"כ . שפירושו לשון טרוקו גלי (בכרות דף כח) כלומר שסוגר הלוחות שנתנו בסניו וזוהה אהה חומה הייתה צבית ראשון ובה פתח או שער . אבל צבית שני לא הייתה חומה ובה פתח או שער רק שתי פרוכות זה לפנים מזה כדתקן בפ"ה דיומא והלכך הכבדי לה אהית ראשון :] ויבמעלו וכוהו גוהא תקן במשנה ב' פ"ג דסקלים ושם כתבתי לפרש"י :] בפונדרתו . כתב הר"ב ומה ממעל שאינו דרך בזיון . גמ' ופי'

אם טרח עליהם וסיכן עצמו בימים וצדרכים לזכור בלמד משכחת שממוט חביב עליו יותר מנופו כפרס כעסקין כל רשעי ממוט מידו אשכ"כ קח' קרא דגם כענון ההוא גברא יי' ממוט חזוי בעיניו לגבי עבודת וזהבנת ה' אלהיו . והיינו דקמתי אס יש לך אדם כל' שבדוחק ימלא מי שממוט חביב עליו יותר מנופו ואגב ההוא בנה נקם נמי ברשע' אס יש לך אדם וכו' והיינו נמי פעמיה דבמתני' דרש"י בל' מלך בכל מדה ומדה מלגל כתיב הוה או חילך כדכתבין . ועוד גמ' דרש"י דקח' בכל נפשך אפי' הוא נוסל את נפשך את אפי' בעשה שהם הורגים אותו ומטלים את נפשו גם בזהה שעה אישכך את נוראו ויקבל עליו עול מ"ס ולקרא ק"ס וכעזרה דרש"י גוסיה דליהא הכה בנמ' דאלתה"א ח"כ ר"ע היינו ר"א . וקאומה דמתני' כר"ע . ח"כ אפי' כר"א תהיה אלא דנקם לישנה קליה : שהוא מודר לך בכל הוא מודה לו וכו' כ"ל : לא יקל אדם את ראשו ט' . מפ' בפ"ק דיבמות דנפקא לן מדתכתיב ומקדשי חיראו . ומפ' שהם אין לי אלא בזמן שבהמ"ק קיים בזמן שאין בהמ"ק קיים מגין ח"ל את שבתותי תשמורו ומקדשי חיראו מה שמירה האמורה בשבת לעולם אף מורא האמורה בשבת שלום . ונראה דמפני שיראה המקום מותר ברוח אפי' חספיה ימרחת במקום הם שבדין למקום ב"ה לפיכך הקדים להזכיר אהבת המקום שהיא מעלה יתירה לעבדו מאהבה והדר תנא לעבדו מיראה ג"כ שהיא דבר הכיכר לעינים אפי' דמלתא דשיכחה נמי היא . ועוד דרישא מיירי במילי דברכות שהיא עיקר דיני המשכחה : ה"ג מפני שהוא מבין וכו' : ורקיקה מקל וחומר . ממעל דכתיב ביה של נעלך מעל רגליך וכו' כר' יורה אומר אינו נריך ה"ה אומר כי אין לבה אל שער המלך בלבוש שק . והלא

דבר אחר בכל מאדך . כלל מזה האז וזות לך בין מזה טובה בין מזה פורענות : לא יקל אדם ראשו . לא ינהג קלות ראש : כנגד שער המזרח . מן להר הבית אשר בחומה הנמוכה אשר לרגלי הבית למרח לפי שהוא מכון שכל השערים מכונים זה כנגד זה שער מזרח שער עזרת נשים ושער עזרת ישראל ופתח האולם וההיכל ובית קדש הקדשים בימי בית ראשון : באפונדתו . חזור חלול שטחנים זו מעות . פירוש אחר בגד שובש על בשרו לקבל הויפה שלא לספק שאר בגדים וגמלי' לאדם ללאת בזהו בגד לבדו : קפנודריא . ליכנס בפתח זה וללאת בפתח שבעדו כדי לקצר הלוכו דרך שם . ולשון קפנודריא חלמיקיפנא דרי אעול בזה כלומר בעוד שאני נריך להקיף שורות של בתים חקצר מהלכי ואכנס דרך כאן : ורקיקה : אסורה בהר הבית : מקל וחומר : ממעל

ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך . ובכל מאדך בכל ממונדך . דבר אחר בכל מאדך בכל מדה ומדה שהוא מודר לך הוי מודה לו במאד מאד כ"ג . לא יקל אדם את ראשו כ"ג . כנגד שער המזרח כ"ג שהוא מבין כנגד בית קדשי הקדשים . לא יכנס להר הבית במקלו ובמעלו ובפונדרתו כ"ג ובאבק שעל רגליו ולא יעשנו קפנודריא כ"ג ורקיקה מקל וחומר כ"ג כל

ח"ג . מודר לך הוי ט' דל"ג מודר לך בה בכל הוי ט' . במאד מאד ממש"כ ל"ג כל מעולו . לא יקל גדלי מחמת כלן פ"ג . לא יכנס גדלי ולא וכו' בפני"ג . ובפונדרתו גדלי ובאפונדתו :

פ' הר"ב אור חלול שטחנים זו מעות . עין במשנה ב' פרק ו' דסקלים : מקל וחומר . מלאכת שלמה ז"ל . ח"ל הר"ב וזה ז"ל צ"ל צ"ל עבודת ית"ש היא עשיית המלות ועבודת ית"ר היא שיכונת יתרו הרע המתגבר עליו חו היא העבודה שלו מה שאדם יוכל לעבוד לבורא ביה"ר עוד טול לומר שיה"ש היא מדה הרחמנות וכו"כ ויה"ר נכרה לאחירות וכשהאדם אינו מרחם . על הרשעים והוא אחרי עליהם מנאל שהוא עשה מלוא גדולה ועבודה ה' עם ית"ר . עכ"ל ז"ל : אפי' הוא נוטל את נפשך . כתב הרב משה אלשיך ז"ל בפ' וחתהין דף רס"ו ח"ל והנה בלמרו בכל נפשך אמרו ח"ל אפי' הוא נוסל את נפשך והנה יותר היה כל זרק יאמרו אפי' נוסלים את נפשך יחזור אל המעבדים את ישראל על דהם בלמורם עבור ואל חרבה או חרבי . אך ע"פ דרכם המתוק ביה"ש נוסע סיח לשון למודים להכיל להטיב את אשר יבקשו נפשו ואל יעבור כי לא ישת לבו שהם נוסלים את נפשו כי אדרבה הוא ית' נוסל את נפשו לאעטתה גם עלה על כל כבוד חופה כבוד מנדלות המקדשים את ה' בנאוף כי הן הוא משום דרש ואל טוב לו וע"כ ישתמו ויגלו וישעו בשמחה עכ"ל ז"ל : בכל כמובן . ונראה שבה"הא גמ' תיאר ר"א אומר אס נא' בכל נפשך למה נא' כל מחלך . ורס' נמי' בכל מאדך למה נא' בכל נפשך . אלא אס יש לך אדם שחביב עליו גופו יותר מממוטו לך נא' בכל נפשך . ואס יש לך אדם שממוטו חביב עליו יותר מנופו לך נא' בכל מאדך . ר"ע אומר בכל נפשך אפי' נוסל את נפשך . ונל"ג דר"א פ"ל ששלום כל העולם והוא חביב לו והוא נוסל את נפשו יותר מממוטו אהה יבקשה לו אמאי שיהי קרא למכתב הכה וככל מאדך ולא כתיב ממוק או הוה או חילך כדכתיב כמה קראי אלא להכי כתיב מאדך וכן מלך מלך כולו אפי' אדם פרטי ש"י נכסים מרובים במלך מלך ובפרט

אם טרח עליהם וסיכן עצמו בימים וצדרכים לזכור בלמד משכחת שממוט חביב עליו יותר מנופו כפרס כעסקין כל רשעי ממוט מידו אשכ"כ קח' קרא דגם כענון ההוא גברא יי' ממוט חזוי בעיניו לגבי עבודת וזהבנת ה' אלהיו . והיינו דקמתי אס יש לך אדם כל' שבדוחק ימלא מי שממוט חביב עליו יותר מנופו ואגב ההוא בנה נקם נמי ברשע' אס יש לך אדם וכו' והיינו נמי פעמיה דבמתני' דרש"י בל' מלך בכל מדה ומדה מלגל כתיב הוה או חילך כדכתבין . ועוד גמ' דרש"י דקח' בכל נפשך אפי' הוא נוסל את נפשך את אפי' בעשה שהם הורגים אותו ומטלים את נפשו גם בזהה שעה אישכך את נוראו ויקבל עליו עול מ"ס ולקרא ק"ס וכעזרה דרש"י גוסיה דליהא הכה בנמ' דאלתה"א ח"כ ר"ע היינו ר"א . וקאומה דמתני' כר"ע . ח"כ אפי' כר"א תהיה אלא דנקם לישנה קליה : שהוא מודר לך בכל הוא מודה לו וכו' כ"ל : לא יקל אדם את ראשו ט' . מפ' בפ"ק דיבמות דנפקא לן מדתכתיב ומקדשי חיראו . ומפ' שהם אין לי אלא בזמן שבהמ"ק קיים בזמן שאין בהמ"ק קיים מגין ח"ל את שבתותי תשמורו ומקדשי חיראו מה שמירה האמורה בשבת לעולם אף מורא האמורה בשבת שלום . ונראה דמפני שיראה המקום מותר ברוח אפי' חספיה ימרחת במקום הם שבדין למקום ב"ה לפיכך הקדים להזכיר אהבת המקום שהיא מעלה יתירה לעבדו מאהבה והדר תנא לעבדו מיראה ג"כ שהיא דבר הכיכר לעינים אפי' דמלתא דשיכחה נמי היא . ועוד דרישא מיירי במילי דברכות שהיא עיקר דיני המשכחה : ה"ג מפני שהוא מבין וכו' : ורקיקה מקל וחומר . ממעל דכתיב ביה של נעלך מעל רגליך וכו' כר' יורה אומר אינו נריך ה"ה אומר כי אין לבה אל שער המלך בלבוש שק . והלא

תוספת חדשים

א"ל יקל . מ"י פ"ג מלכות בית המדרש ה"ה : לא יכנס . יבמות ה' פ"ג דף ק"ד : מ"י פ"ג מלכות ה"ה פ"ג קמ"ד

תוספת חדשים

א"ל יקל . מ"י פ"ג מלכות בית המדרש ה"ה : לא יכנס . יבמות ה' פ"ג דף ק"ד : מ"י פ"ג מלכות ה"ה פ"ג קמ"ד

שיך רק בבית ראשון שהיא חומה עם שער כדרך הבית אבל בבית שני נקרא רק ק"ק ולא בית אבל ליהודי והוא גם בבית שני לא יקל ועו' פיה דיומא מ"א אלא ר"ע ומהל דמיס המשנה שם ומתלה כל הבית כו' (הפ"ט) ב"ר"א ד"ה כל חומתי כו' והשוני כו'. כ"ה גם ב"מ' וצ"ע מה ענין המינה לבין שאינו מדבר אלא מחזיקין נוסח הברכה וכבר דקדקו בהמחש"א ועוד יש לנקד דמוסח מן העולם ועד העולם ככה היה בימי דוד שסיים כן תהלים ספר א' וספר ד' ובר"ה א' כ"ד ובהל משמע שמיני בית שני משקלנו הענין הקטן. וי"ל שהם עבדו קודם עזרא היה הנוסח מן העולם ועד העולם כל היה זה אלא בשניות ובשניות שאמרנו נגזרין אבל הכהנים במקדש לא היו אומרים רק מן העולם וצ"ע קאמר ש"ס וכל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש אלא בשמ"צו פ"י דלכ"ו לא אמרו במקדש כדכרס מן העולם ועד העולם ועד פירוש מן העולם ועד העולם מ"ש הראש"ע ב"פ שנה וכיון דעונין ק לא אורכו הכהנים לומר מן העולם ועד העולם והענין פירשו הדבר שמן העולם שאמר הכהנים היינו באין הפסוק אצל משקלנו העולם התקינו שאין לומר מן העולם אלא המכריזים ואמרו מן העולם ועד העולם והענין שאין עונין אמן במקדש הוא משום דנמקדש אין אומרים שם ככתבו וילפי' מקרא כי שם 'א חקרא הכן גודל כו' והוא שבמ"צ אצל אמן אין זה גודל משא"כ בנינוין שאף שם אלא בכתי די בתמן. (מ"ר) :

ופי' הרמב"ם שנטעה לשמירת הרגלים : ואומר אל תבזו וגו'. פי' הר"ב אלא למוד מצעו. [גמ' דהכ"ה] וכי תימא ח"כ קרא דה' עמד למאי בעי הכ"ה. וי"ל דהו' לאו דמלאך שאמר כן לא הוינן מפרשי לקרא דאל תבזו לענין בעזו. [זבגמ' דסוף מכות (כ"ג) שלשה דברים עשו ז"ר של מטה והסכימו ז"ר של מעלה וכו'. ושאלת שלום דכתיב והגה בעזו וגו' ואומר ה' עמד גבור החיל]. והרמב"ם מפרש שזה שאמר ואומר אל תבזו אינה ראייה על שישאל בשם אבל ראייה שלא יבזו וילעגו לתקנת חכמים ח"ע"פ שהם יסופו וקדמוניות ועל זה הזכיר שלמה בזה המשל : רבי

(שפטים ו) ה' עמד גבור החיל (כ"ג).

ת"צ. כל חותמי גדלי מחיל כלו מ"ו. חותמי ברכות גדלי חותם הברכות. שהיו במקדש נמשג' שבמקדש. היו אומרים כן העולם נמשג' היו אומרים עד העולם וכו' לא היו אומרים עד העולם. המינין נמשג' חצוצקים. אין עולם גדלי וכו' העולם. והתקינו גדלי התקינו. את שלום גדלי בשלום. ויאמרו לו יברך ה' ז"ל י"ג כ"ו וז"ל וכו' :

כל חותמי ברכות שהיו במקדש היו אומרים מן העולם (כ"ג) משקלקלו המינין ואמרו אין עולם אלא אחד. התקינו שיהיו אומרים מן העולם ועד העולם. והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם (כ"ג) שנאמר (ח"ת נ) והנה בעזו בא מבית לחם ויאמר לקיצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברך ה' (כ"ג) ואומר (משנ"ג) אל תבזו בו זקנה אמך (כ"ג) ואומר

ת"צ. כל חותמי גדלי מחיל כלו מ"ו. חותמי ברכות גדלי חותם הברכות. שהיו במקדש נמשג' שבמקדש. היו אומרים כן העולם נמשג' היו אומרים עד העולם וכו' לא היו אומרים עד העולם. המינין נמשג' חצוצקים. אין עולם גדלי וכו' העולם. והתקינו גדלי התקינו. את שלום גדלי בשלום. ויאמרו לו יברך ה' ז"ל י"ג כ"ו וז"ל וכו' :

המחיים : שיהא אדם שואל בשלום חברו בשם. בשמו של הקדוש ברוך הוא ולא אמרינן מולול הוא בכבודו של מקום בשביל כבוד הכריות להוילא שם שמים עליו ולמדו מצעו שאמר לקולרים ה' עמכם וכי תימא בעזו מדעתייה דנפשיה קעבד ולא גמרינן מיניה תא שמע מן המלאך

מלאכת שלמה

והלא דברים ק"ו ומה שק שאינו מאוס לפני ז"ר כך ריקקה שהיא מאוסה לפני ממ"ה לא כ"ס. ובגמ' א"ר יוחנן דהא דקמי מתני' לא יקל כו' לא אמרו אלא מן הטופה ולפנים-וברוחה ובמקום שאין גדר מפסיק ובזמן שהסכינה שורה. ובברייתא ס"ל לר"י דבזמן שבהמ"ק קיים אסור להפסות ככ"מ ביהודה מורה ומערב אלא אפון ודרוס אבל בזמן שאין בהמ"ק קיים מותר : ר' בל חותמי הברכות. בנקודה שזא תחת התי"ו גרסי' לה דקאי אשלוני זכור כמו שאכתוב. ואי אה קאי אחתימת הברכות הו"ל למתני כל חתימות הברכות או לכה"פ ליתני בכל חותמי. כך נלע"ד. ובידור'א וגם בנוסחה ספרי כ"ו אין שם מלת אומרים ולו הנוסחא שייך ספרי לגרוס חותמי' התי"ו קמוה או מוחם כמו שהיא בקלת נוסחאות. וז"ל ה"ר שלמה שירילי' וז"ל כל חותמי ברכות שבמקדש. כל הכהנים שלוחי זכור שבמקדש. וקרי להו חותמי משום ששאר הברכה העם היו אומרים אחיה. אבל כיום הברכה היו מיחיין לשלוחי זכור המקריבין הקריבין לאמרה דהם לא היה להם מילוי לב להזכיר שם המלך הגדול הגבור והגורא. עכ"ל ז"ל. ופירש"י ז"ל מפרש בתוספתא שתקנו מן העולם ועד העולם

ממגעל ומה ממגעל שאינו דרך ציון אסור. ריקקה שהיא דרך ציון לא כל שכן : כל חותמי ברכות שבמקדש. האזכר לומר צסוף כל ברכה ברוך ה' אלהי ישראל מן הייולס ועד העולם חונן הדעת וכן בטולם והענין אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. שאין עונין אמן אחר כל ברכה שבמקדש דכתיב בעזרא (נחמיה ט) קומו ברוס את ה' אלהיכם מן העולם עד העולם ואומר ח"כ יצברו שם כבודך כלומר שעונים ברוך שם כבוד מלכותו לע"ו. ואשמעינן הכ"ה דבמקדש ראשון לא היו אומרים אלא ברוך אלהי ישראל מן העולם ולא יזכר ולא היו אומרים ועד העולם : משקלקלו המינין. שאין מלאמינים בתחית המחיים ואמרו אין עולם אלא זה התקינו עזרא וכו' דעו שיהו אומרי' מן העולם ועד העולם לומר ששני עולמות יש העולם הזה והעולם הבא. להוילא מלב המינים שסופרים בתחית

המחיים : שיהא אדם שואל בשלום חברו בשם. בשמו של הקדוש ברוך הוא ולא אמרינן מולול הוא בכבודו של מקום בשביל כבוד הכריות להוילא שם שמים עליו ולמדו מצעו שאמר לקולרים ה' עמכם וכי תימא בעזו מדעתייה דנפשיה קעבד ולא גמרינן מיניה תא שמע מן המלאך

להודיע שאין העוה"ו לפני העוה"ז כלום אלא כפרודור לפני הסרקלין כלו' הנהיגו ברכותיו בעוה"ו כדי להיות רגיזין לעולם שכולו ארוך. ע"כ : ואומר אל תבזו כו'. אינו על מה שהקדים כו' (כמוכח בת"ס) רמב"ם ז"ל. אמנם כפי' שפי' ר"ע ז"ל מוכח בגמרא. ור"ח"י ש"י הח' הר"ר מליאל אשכנזי ז"ל וז"ל כל דר' נתן הוא כיום הראיה של זה הפסוק כי ר"ג פי' אורו שמוחר להפר ד"ת משום עת לעשות ז"מ שמוחר לשלול בטולם חזירו בשם אצל מהפסוק בלא ר"ג לא יש ראייה כי הפסוק משמע עת הוא לעשות משום שהסדר תורתי' פ"ב מייתי מר' נתן שהיה דורש הפסוק מספיה לרישה. ע"כ. וז"ל הר"ש שירלי' ז"ל ובעל הערוך ז"ל כתב אמרו רבנן התקינו שיהא אדם שואל בטולם חזירו בשם ואם אהה רואה שארץ הזמן ונמשך גלות אל תאמר שזו התקנה לא היתה אלא בזמן הראשונים ובימות מלכותן ועבדו'ו אנו נבויס ופסליס ואין אנו חייבין בתקנה זו. ת"ס אל תבזו כי זקנה אמך ואומר עת לעשות לה' הפרו תורתך פי' דקאי אהקנה דלע"ו שהתקנו שיהיו אומרים מן העולם ועד העולם כל' מן העוה"ו ועד העוה"ז דכשניל כבוד המקום הפרו התקינו שיה' מקודס והאיסו

יבין תפארת ישראל בועז

כמו נוסח כל ברכה היה. בל"י אמ"ה אלהי ישראל מן העולם ומן אברהם, וכן טולם ואמרו כן רק במקדש משום דשם לא ענו אמן על כל ברכה וברכה, רק שם ענו השומעים על כל ברכה תהלה שלימה שבמב"ו. שהיא תהלה להקב"ה על ההשגחה שלו ית' על עולמו. לכן אמר המדברך מן העולם דר"ל שאומר לבני עולם השומעים ברכתי שיברכו גם הם [כך נ"ל פי' הש"ס] : (ל) ואין צו משום ולולו כבודו ית' : (לא) וא"ח מדעתייה דנפשיה הוא דעביד ת"ס ואומר ה' עמד וכו' הרי שגם המלאך אמר כן : (לב) וא"ת לא שאל המלאך בשלום. רק הודיעו כי הקב"ה עמו ושייליח במלחמה. ת"ס ואומר וכו' : (לג) ר"ל לא תבזו התקנות הישנות. באמרו בעזו מדעתי' דנפשי' הוא דעבד. כי זה גורם להפר ח"ו התורה. ונאמר

עם

באמר שהוא עו שבחיות. ב"ל מדת הגאווה והגאון וזוירו ודמיונו האשר המגבי' עוף על כל בעל כנפיים. ג' מדת הקלות דעת לבלי להטוב במתינות על הטולר מכל משעה אלא לעשותה במהירות. ודמיונו הוא הזבי בקלות ומהירות מרוחו. ד' מדת הקפיות עורף אשר דמיונו הארי. אשר לא ישוב מפני כל בהלחמו עם אחת מן החיות. ואם יזלה דרך משל אדם ליטע לעיר רחוקה בזמן קצר. אזי לא יאחר לפני רכבו זבובים חלשים. החותים לאס לאס. שבאמת אין היושב על הסרסנה מוחא בבכנה ליפול ממנה. אבל גם לא יבא אל תכליתו. אך בהיפך יאחר לפני רכבו כוסים דוהרים ודולקים באש הכה והמהירות. וכאשר המוליך את העגלה בידו החזקה ובעין פקוחה יבין לנהג מרכבתו על דרך הישר. ח"ס מהר יבא שלם אל מטרות עון תכליתו. וכן הוא עם האדם עליו ארץ שהוא בלמות דיוקנו של מעלה יושב על מרכבה של ד' מוחות בוערות באש המהירות. ואשכ"כ לא יפול רוכבו אחר. אלא בהשתמש בחכמה נבחות האלו למשעה העבודה. במהרה יבא אל עיר תכליתו הנקרא ר"זן אביך שבשמים" : (ג) אב"י ובידור'י כתבתי שהראיה לנו המשנה כאן. איך האדם יכול להיות עושה עצמו למושל על מזלו. תחת שאדם אחר הוא בעבד נמשל ממזלו. וזה שאמרה המשנה בכל מדה ומדה שהוא מודל לך. שבכחיה זו אתה הנשפע והאמטל. הוי מודה לו במחל מחד. שאז אתה הטועל (דיח מחטעריעלענל פאקסיוו'פאלס אונמוואנדעלענל זיך אין איינע רעליגי'זי'מארלאנישע אקטיווישאס לונד זעלבטשענערייגיטיג) : סליק'מסכת ברכות

